

Verslag en vervolg heidag bestuurlijke toekomst

Aan: Gemeenteraad Bergen NH
Van: Marcel Boogers & Marieke Oprel, Necker
Datum: 31 januari 2025

Inleiding

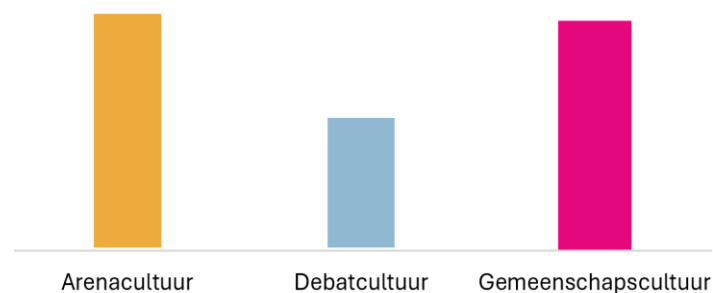
Op 25 januari 2025 hebben leden van de gemeenteraad, het college en de griffie van de gemeente Bergen met elkaar gesproken over de bestuurlijke toekomst van Bergen. In dit memo geven we een kort verslag van de heidag en gaan we in op de vervolgstappen die de raadswerkgroep dient te zetten om te komen tot een opdracht voor de bestuurlijke toekomst van Bergen.

Allereerst is gesproken over hoe bestuurscultuur en bestuurlijke toekomst met elkaar samenhangen, waarna dieper is ingegaan op de vragen die centraal staan in een debat over de bestuurlijke toekomst: a) waar komen we vandaan, wat is de Ausgangssituatie; b) waar willen we naartoe, wat zijn onze Ausgangspunten; c) wat zijn opgaven voor de toekomst, wat zijn uitdagingen?

Beelden van de bestuurscultuur in Bergen

Een gemengd beeld

Zowel uit de enquête als uit de peiling tijdens de heidag blijkt dat er geen eenduidig beeld bestaat van de bestuurscultuur in Bergen. Een krappe meerderheid van de ondervraagden typeert de bestuurscultuur als een arenacultuur, maar een nagenoeg gelijk aantal bestempelt de huidige cultuur als een gemeenschapscultuur. Nadere uitsplitsing van de resultaten toont dat de ambtelijke organisatie de bestuurscultuur in Bergen meer als een arenacultuur typeert.

De enquête wijst ook uit dat de bestuurscultuur in Bergen als informeel wordt ervaren, dat conflicten doorgaans uit de weg worden gegaan, maar soms ook kunnen escaleren en dat debatten meestal niet levendig zijn. Op de heidag zijn na een korte presentatie van het onderzoek de resultaten in groepen verder besproken. In drie rondes hebben de aanwezigen stilgestaan bij drie thema's rondom het bestuurlijk samenspel:

- / Samenspel raad en college/organisatie
- / Omgangsvormen in de raad
- / Betrokkenheid van de samenleving

Hieronder gaan we kort in op de resultaten van de verschillende tafels. In bijlage 1 zijn de complete sheets van de heidag uitgewerkt te vinden.

Samenspel tussen raad/college/BUCH

In het samenspel tussen raad, college en de organisatie worden vertrouwen en communicatie als grootste pijnpunten ervaren. Zowel in de verhouding tussen raad/college als in de verhouding tussen raad/college en de BUCH spelen deze kwesties op. Specifiek in de verhouding tussen raad en college zijn raadsleden zoekende naar hun rolinvulling. Daarnaast resulteert de manier waarop de stukken worden aangeleverd en hoe raadsleden zich daartegenover verhouden in ruis. Zowel inhoudelijk als procesmatig is er behoefte aan betere afstemming in de communicatie. Als mogelijke oplossing is een meer sturende rol voor de agendacommissie voorgesteld.

Omgangsvormen in de raad

Raadsleden ervaren de bestuurscultuur in de gemeente Bergen als persoonlijk. Omgangsvormen zijn dan ook een emotioneel gevoelig thema. In de gesprekken kwam duidelijk naar voren dat niet alle raadsleden momenteel de ruimte en/of vrijheid voelen om een (contrasterende) mening te uiten of een vraag te stellen. De discrepantie tussen geschreven en ongeschreven regels in de omgang met elkaar en het verschil tussen wat vóór de schermen verkondigd wordt en achter de schermen gezegd wordt zijn een punt van aandacht en zorg.

Tijdens de heidag is expliciet en gezamenlijk de wens uitgesproken om aan de slag te gaan met dit thema. Voorgenomen is dat eerst binnen de fracties en vervolgens binnen de raad een gesprek gevoerd gaat worden over de gewenste omgang met elkaar. Om de door de meerderheid van de raadsleden gewaardeerde persoonlijke omgang met elkaar te borgen en debat te kunnen voeren op de inhoud is het nodig dat iedereen zich durft *uit* te spreken en elkaar durft *aan* te spreken. Hierbij zijn leidende vragen: hoe faciliteren we dat iedereen zich durft uit te spreken? Op welke wijze benaderen we elkaar? En hoe spreken we elkaar aan wanneer een grens overschreden wordt? Een goed gesprek over de do's en don'ts in het uitspreken en aanspreken van en naar elkaar kan voorkomen dat huidige incidenten structurele problematiek gaan worden.

Betrokkenheid van de samenleving

Een terugkerend thema in het gesprek over de betrokkenheid van de samenleving was de mate waarin een representatieve groep inwoners wordt betrokken bij de besluitvorming. De raad heeft onvoldoende zicht of alle belangen in kaart worden gebracht of dat er vooral de 'usual suspects' worden bereikt. Daarnaast is er gesproken over de timing van inwonerp participatie en de communicatie richting inwoners. Als oplossingsrichting is dan ook besproken dat het nodig is om aan het begin van elk traject goede afspraken te maken over het proces en communicatie richting inwoners, en hierbij ook expliciet te doordenken wat er met de input van inwoners gebeurt en wat de 'zwaarte' is van het participatieproces.

Elementen bestuurlijke toekomstvisie

Na de pauze is er stilgestaan bij de bestuurlijke toekomst van Bergen. Er is stilgestaan bij drie elementen die als kader voor een opdracht voor de bestuurlijke toekomst kunnen gelden.

Deze drie elementen zijn:

- / 'Uitgangssituatie: wie zijn we & waar komen we vandaan',
- / 'Uitgangspunten: waar werken we naartoe & welke gemeente willen we zijn' en
- / 'Uitdagingen: met welke ontwikkelingen en opgaven moeten we rekening houden'.

In groepen is bij elk van deze onderwerpen stilgestaan aan de hand van twee vragen:

- 1) wat we moeten weten om dit thema te beantwoorden, en
- 2) wie daarbij betrokken moeten worden.

In bijlage 2 zijn de bladen met uitkomsten hierover te vinden.

Opdracht raadswerkgroep bestuurlijke toekomst

Om tot een opdracht te komen voor de bestuurlijke toekomst van Bergen is er aan het eind van de heidag besloten om een werkgroep in te stellen. Deze werkgroep heeft als taak een opdracht te formuleren voor vervolgonderzoek naar de bestuurskracht van de gemeente Bergen. Deze opdracht wordt daarna voorgelegd aan de raad, waarna de opdracht kan worden uitgezet.

Om tot een opdracht te komen geven wij de werkgroep mee zich over deze onderwerpen uit te spreken:

- / De scope van de opdracht: bestuurlijke toekomstverkenning of bestuurskrachtonderzoek
- / Welke vragen moeten in het onderzoek beantwoord worden?
- / De wijze waarop/de mate waarin samenleving, ondernemers en maatschappelijk middenveld betrokken worden in het onderzoek
- / Heldere afspraken over rol en betrokkenheid van:
 - Raad
 - College
 - Ambtelijke organisatie
- / Proces, tijdspad en beschikbaar budget

Bijlage 1 – Bladen bespreking bestuurscultuur

1. Samenspel Raad/College/BUCH

1.1. Wat is hier het probleem?

- / Vertrouwen, vertrouwen, vertrouwen
- / Kwaliteit van stukken
 - o Incompleet
 - o Duidelijkheid van stukken
 - o Mismatch verwachtingen oplevering “technocratisch”
 - o Politieke sensitiviteit
- / Planning. Dossiers + projecten
- / Communicatie Raad/College
- / Consistent opdrachtgever à niet altijd helemaal duidelijk?
- / Contact + binding lokaal
- / Actievere infoplicht
- / Prioritering + opvolging
- / Capaciteit BUCH
 - o Geen doorgang besloten stukken

1.2. Wat kan ik daar zelf aan doen?

- / Duidelijke afbakening rol en werkwijze raadslid
- / Betere info overdracht vanuit presidium
- / Evaluaties moeten ‘veilig’ verlopen
- / Betere communicatie ‘ongoing concern’
- / ‘Afwijkingen’ duidelijk uitleggen (college à raad)

1.3. Wat heb ik daarvoor nodig?

- / Prioriteiten stellen
- / Rechtstreeks contact met ambtenaar
- / Strengere agenda commissie
 - o Afspraak over vergadering frequentie
 - o Betere communicatie met college
 - Botsen
 - o Ander format
 - o Technische samen
 - o Realistische ambities, focus minder moto’s
 - o Door ontwikkelingen commissies structuur à verordening oordeels vormig
 - o Meerdere woordvoerders

2. Omgangsvormen in de raad

2.1 Wat is hier het probleem?

- / Probleem: Mensen zijn verschillend; verschillende omgangsvormen
- / Voor ≠ achter de camera
- / Presidium ≠ raad
- / Persoonlijk vs. zakelijk
- / Geschreven ≠ ongeschreven
- / >> Er is nóg geen probleem maar wel behoefte aan afspraken
- / Emotie is een thema (elkaar) houden aan afspraken
- / Nieuwkomers ≠ doorgewinterde RL
- / Te weinig samen in gesprek over integriteit

2.2. Wat kan ik daar zelf aan doen?

- / Zelfreflectie à zelfreinigend vermogen
- / Uit durven aanspreken over eigen visie én wanneer iets plaats vindt wat moreel verkeerd wordt opgevat
- / Bij mogelijk emotionele pieken even "pauze"-knop en agenderen
- / Opletten van non verbale signalen
- / ? binnen fractie
- / >> aanspreken en uitspreken, en dus niet via sociale media

2.3. Wat heb ik daarvoor nodig?

- / Lijst met do's & don'ts opstellen op de bal i.p.v. de persoon
 - o Incl. waar luisteren we/waar/wanneer gaan we in debat
 - o Uitspraken | Aanspreken
- / Afspraak om uit te spreken "pauze" knop schorsen
- / Gesprek over fatsoen/regels faciliteren binnen fractie, raad

3. Betrokkenheid samenleving

3.1. Wat is hier het probleem:

- / Regels niet duidelijk
- / Usual suspects à bredere vertegenwoordiging
- / Geen zicht alle belangen'
- / Startpunt participatie eerder
- / We weten niet hoe (of) de samenleving betrokken wil worden
- / Onduidelijkheid raad: Waardering input inw.
- / Inwoners: verwachtingen?
- / Wat gebeurt er met mijn input?
- / Verschil in moment (start) betrokkenheid
- / Bestuur (vroeg) à beoordeling (laat)
- / Onbekendheid (deel) bevolking die niet weet wat de gemeente doet.
 - o à afgehaakt (hoe weer betrokken?)

3.2. Wat kan ik er zelf aan doen?

- / Vroeg in 't proces (start notitie) participatie vorm/groep helder vaststellen.
- / Bij DE participatiemomenten
- / Herhalen wat de invloed is
- / Te lange tijd tussen participatie en uitvoering dus MEER (laten) informeren
- / Meer ophalen uit bewoners dus vaker in gesprek voor dat er een probleem is (als) fractie, maar ook als raad meer werkbezoeken) à en bij te kort aan tijd misschien minder ambitieus zijn als Raad...
- / Ook (besluiten) meer uitleggen als Raadslid

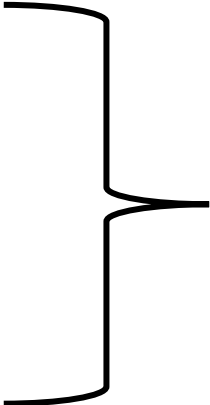
3.3. Wat heb ik daarvoor nodig?

- / Heldere (dynamische) procesafspraken
- / Respect voor het proces
- / Aan de hand van omgevingsvisie betrekken "wegingsfactor"
- / Probleemstelling + consequenties aan de voorkant bewoners meenemen + communiceren en teleurstellen
- / Proces flow

Bijlage 2 – bladen bespreking bestuurlijke toekomst

Centrale opbrengst

- Beeld v. onszelf
 - o (Demografie, financiën etc.)
 - o Harde + softe data (= beeld v. anderen)
 - o SWOT analyse
 - o Bestuurskracht – OZ
 - Gewenste toekomst
 - o Zon, zee duinen, sprookje
 - o Inwoners
 - o Ondernemers
 - o Provincie
 - o Regio
 - o Rijk
 - o Gemeenten
 - o Partners
 - o Scholen, incl. Hogeschool
 - o Musea
 - o Rijk en dorpsvoorzieningen
 - o Kerken
 - Borgen vs. uitbesteden
 - Uitdagingen:
 - o Breed scala aan partners/experts
 - o In kaart brengen wat de ontwikkelingen gaan betekenen
-
 - Hoe zien zij betrokken
 - Welke dienstverlening mogen/willen zij behouden

Ingrediënten voor een toekomstverkenning. Hoe nu verder?

1. Instellen Raadswerkgroep à Voor 1 februari bij griffie
 - Verkenning bestuurlijke toekomst
- ↓
2. Voorstel
- ↓
3. Opdracht meegeven

Inwoners consultatie!

1. Wie zijn we & wat hebben we te bieden

- / Data demografische (ontwikkeling, 2050)
 - Inrichting
- / Waarden volgens inwoners
 - Omgevingsvisie + integraal Soc. D. ondernemers orgaan
 - Voorleggen aan inwoners
 - Wat bind je aan je woonomgeving?
 - Zijn ze/jullie tevreden?
- / Financiële 'foto': Zijn we gezond?
- / SWOT - sterkte/zwakte
 - = Bestuurskracht onderzoek
- / Wat is beeld v. Bergen i/d regio (als partner)
 - Toeristisch
 - Bestuurlijk
 - Ondernemingsklimaat
- / Wat voor waarde heeft Bergen met de omgeving
- / In de samenwerking
 - Open of gesloten
- / **Situatie arbeidsmarkt**
- / Bergen in te delen in:
 - Maatschappelijke organisaties – Zorgaanbieders
 - Sport/spel.
 - Natuur organisaties/gebruikers
 - Ondernemers
 - Inwoners
 - GR/en – ambtenaren
 - Provincie

2. Gewenste toekomst

Onafhankelijke staat: Zee, zon, duinen & cultuur

"Magisch kleine dorpje aan de kust"

- / Groen toeristisch
- / Jong
- / Energie neutraal
- / Cultureel "behoud"
- / Goede voorzieningen regie over grondgebied
- / Inwoners/ondernemers
- / Provincie/Rijk
- / Bestuurskracht visie dienstverlening ambitie
- / "Regio partners"
 - Gemeenten
 - BUCH
 - Alkmaar
 - Dijk & Waard
 - Schagen
 - Partners
 - HHNK
 - Veiligheidsdienst
 - Omgevingsdienst
 - COA
 - GGD
- / Toeristen
- / Scholen/In Holland
- / Maatschappelijke organisaties
- / HHNK
- / Rijkswaterstaat
- / Verenigingen + wijk/dorp
- / Musea + cultuur
- / Kerken

Hoe zie je Bergen?

- / Hoe gaan we om met demografische ontwikkelingen.
- / Wat wordt onze financiële situatie
- / Welke dienstverlening mogen/willen wij ontvangen
- / Hoe kunnen wij weerbaarheid borgen t.o.v. Rijk + Provincie?
- / Hoe houden/borgen wij vast aan lokale cultuur, historie & waarden "erfgoed"
- / Hoe gaan we om met klimaat invloeden
- / Hoe doen we de energie transitie
- / Hoe houden kernen vitaal
- / Hoe houden we de magie van de gemeente

3. Opgaven & Ontwikkelingen

Dikgedrukt = kansen/mogelijkheden/organisaties

- / Vergrijzing
 - Wat betekent vergrijzing/digitalisering
 - **Demografische inzichten**
 - CBS
 - SCP
 - Sociaal domein
- / Ruimtelijke vraagstukken
 - Groen à druk
 - Wonen à druk
 - **Potentiële ontwikkeling locaties**
- / Financieel – las'
 - **Benchmark**
- / Kracht van het "middenveld"
 - **Hoe groot?**
 - **Wie?**
 - **Welzijn bergen/ver.**
- / Energie vraagstuk – zelf/Regio
 - **RES**
- / ICT & AI
 - **Kansen?**
 - **Mogelijkheden**
- / Klimaat
 - **Klimaattrends**
 - **PWN/staats**
 - **Min**
 - **Hoogheemraad**
- / Sociale cohesie
 - **Dorpsverenigingen**
- / Biodiversiteit
 - **PWN**
 - **Staatsbos**
- / Toerisme
 - Druk op...
 - **Recron Ondernemers**
- / Experts
- / Inwoners